

ZÂHİRÎ VE SELEFÎ DİN YORUMU

KURAMER

İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Kur'an Araştırmaları Merkezi Yayınları

KURAMER Yayınları: 41

İlmi Toplantılar Serisi: 11

ZÂHİRÎ VE SELEFÎ DİN YORUMU

Editör
Prof. Dr. Sönmez Kutlu

Yayın Koordinatörü
M. Turan Çalışkan

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Furkan Selçuk Ertargin

Sempozyum Yeri ve Tarihi: 28 Nisan 2018
İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), Bağlarbaşı, Üsküdar/İstanbul

Basım ve Cild: Asya Basım Yayın San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli-Bağcılar/İstanbul
Tel: 0212 693 00 08
Sertifika No: 36150

Birinci Basım: İstanbul, Kasım 2019
ISBN 978-605-9437-35-6

© Her hakkı mahfuzdur.

Yayıncının izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.
Kaynak gösterilmek şartıyla iktibas edilebilir.

KURAMER
Elmalıkent Mah. Üniversite Cad. No: 4 B Blok Kat: 3 34764 Ümraniye / İstanbul
+90 216 474 08 60 / 2910
www.kuramer.org

Prof. Dr. Mehmet Zeki İşcan
Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Selefi Akımların İslâm Algısında Zâhirî-Lafzî Yorumun Yansımaları

Giriş

Selefilik, somut bir doktriner bünyeden ziyade, ‘dışarıdan almaya’ karşı İslâm’ı yeniden ihya etme niyetine tekabül etmektedir. Bu dinî zihniyette her şeyin Kur’ân’a, sünnete ve şeriata indirgenmesi, mutlak bir lafzilikle kaynakların ele alınması söz konusudur. Bu bağlamda Selefilikte insanın fiil ve davranışlarının bütünü din içinde değerlendirilmektedir.¹

Selefilğin bir başka önemli görüşü, saf geleneğe ilave edilen her şeyin sapıklık olmasıdır. Selefilğin geçmişten günümüze en önemli özelliği, kökten (radical/militan) retçiliktir.² Bu nedenle Selefilikte bid’atin kapsamı çok geniş tutulmuştur. Bu yönelişin hemen bütün formları, bid’at-i seyyie, bid’at-i hasene ayrımını dahi kabul etmemektedir.

Selefilğin “mezheplerî taklidi ret” anlayışı da çok önemlidir. Buna göre hiçbir görüş, sivil düşünce ve insanın yaptığı değerlendirmeler kabul edilmemektedir. Taklit, görüşü, aklî düşüncüyü, re’yi ret anlamını taşımaktadır. Selefilikte taklidi zıddı olan “ittiba” din yerine ikame edilmiştir. Kur’an ve sünnetin yasalarına tâbi olunur, nassın zâhirine yapışılır, bütün insanî görüşler yani taklit bırakılır.

Selefi zihniyete göre hakikat adına ne varsa hepsi ‘geçmiş’te oluşmuştur.³ ‘Şimdi’de ve ‘gelecek’te hakikat aranamaz. Bu yüzden bir meselenin halli için

1 Bkz. Olivier Roy, *Küreselleşen İslâm*, çev. Haldun Bayrı, İstanbul 2003, s. 125.

2 Roy, *Küreselleşen İslâm*, s. 125.

3 Bkz. Mehmet Zeki İşcan, *Gelenekten Geleceğe İslami Düşüncede Yenilik*, İstanbul 2015, s. 56.

nassı temel almak zorunludur. Tek delil nastır. Yani ya vahiy olacak ya da sahâbeden gelen bir haber olacaktır. Yahut geçmiş uluların bir kararı bulunacaktır. Elde ahad da olsa bir haber varsa ona teslim olunur ve bu konuda tartışmaya girilmez. Bunun dışına çıkan, bid'at ehlidir.⁴

Geçmişten günümüze Selefiliğin, Seleflikle birleşmiş İslâmcılığın genel dinî tavrı özet olarak bu şekildedir.

Selefilik, Müslümanları İslâm'a davet etme düşüncesi üzerine kurulmuştur. Buradan hareketle Selefiliğin, "Bir Müslümanı çok daha fazla Müslüman olması gereken bir İslâm anlayışı ile kendi Müslümanlığını aşmaya iten "Üst Müslümanlık" tasarımı olduğu ifade edilebilir.

Bir Güç İstenci Olarak Nassa Başvuru

Fethi Benslema, "Ölüm Siyaseti" adı ile tercüme edilen kitabında "İslâmcılığın ilk sahnesi" olarak nitelendirdiği bir olay anlatmaktadır. Buna göre Napolyon Bonapart Kahire şeyhleriyle yaptığı yemekli bir toplantıda Arapların halifeler döneminde sanatta ve bilimde çok ileride olduğunu ama bugün büyük bir cehalet yaşadıklarını, atalarının bilgilerinden onlara hiçbir şey kalmadığını söylemiştir. Bunun üzerine Şeyh Sadat adında biri; kendilerine atalarından Kur'an'ın kaldığı ve onda tüm bilgilerin bulunduğu cevabını vermiştir. Napolyon, Kur'an'da nasıl top döküleceğinin öğretilip öğretilmediğini sormuştur. Oradaki tüm şeyhler çekinmeden öğretilmediğini söylemişlerdir.

Benslama'ya göre bu sahne, sonradan İslâmcılığın doğuşunun habercisi gibidir. Sahne, kazanan tarafın ağzından küçümseme motifini açığa vurur; elinizde hiçbir şey kalmadı. Oysa benim uygarlığım size boyun eğdirecek teknik gücü ortaya koyuyor. İslâmcılık da buna karşılık her şeyin Kur'an'da yazılı olduğu düşüncesine dayanarak, tam kutsallaştırmayla dinsel direnişin güçlendirilmesi gerektiği sonucunu çıkarmaktadır. Galip taraf kendileri için özellikle bilgilenme konusunda Tanrı'dan insana geçiş sürecinin söz konusu olduğu üzerinde dururken karşı taraf iktidarı yeniden dine verip Tanrı'nın saltanatını kurmayı ummaktadır.⁶

4 İbn Abdilberr, *Câmi'u Beyani'l-İlm ve Fazlıbi ve ma Yenbağî fi Rivayetibi ve Hamlibi*, takdim: Abdulkarim el-Hatip, Kahire 1982, s. s. 317.

5 Kavram için bkz. Fethi Benslama, *Ölüm Siyaseti Çihatçı Üst-Müslümanlar*, çev. Orçun Türkay, İstanbul 2018, s. 64.

6 Benslama, *Ölüm Siyaseti*, s. 59-63.

Dini metinlerin tartışılmaz otoritesi, Müslümanların zaman içindeki “kendilik değerindeki yaralanmalarını” örtme girişiminden kaynaklanmaktadır. Burada mutlak bilgiye sahip olmanın verdiği otorite, otorite kaybını telafi etmektedir. Seleflikte dinsel metinler, ahlâkî veya manevî rehber olmaktan çok güvenli bir sığınak olarak işlevsellik kazanır: Söz” Tanrı’ya ve Peygamberine aittir. Sözün Tanrı’nın ve Peygamberin oluşunun manası, hükmedenin yine “biz” olduğuna dair yanıltıcı bir imaj vermektedir. Çünkü “söz” kiminse hükmeden odur. Seleflikte “söz” varoluşsal bir özellik ele alınır. Bu nedenle “ekmekten vazgeçmek sözden vazgeçmekten kolaydır”. Çünkü “sessizlik” dayanılmazdır.⁷

Saadet Asrı ya da güçlü metin insanların geriye doğru bir uzantısı olarak görüldüğünde yaşanan güçsüzlük ya da acıların telafisi söz konusu olmaktadır. Altın çağ ve nassa bağlılık, üstünlük duygusunu sağlamaktadır. Seleflik, yetkisiz kalma ve yabancılaşma duygularını dengeleyen üstünlükçü bir püritenliktir. Seleflik bu anlamda kısmi bir “kimlik teolojisi”dir.⁸

Üstünlük duygusu, normal, kültür ve dinin üstünlüğü inancına bağlı bir duygu olmaktan çok, bir tezada dayanır. Üstünlük hissi paradoksal bir şekilde aşağılık kompleksinden doğmuştur. Zizek’e göre köktenci İslâmî terörün kaynağı teröristlerin üstünlüklerine olan inancı ve onların kendi kültürel ve dinsel kimliklerini küresel tüketim uygarlığından korumak arzusu değildir. Onlar için sorun, içten içe kendi kendilerini düşük görmeleridir. Ona göre “öfkeli Müslümanlar” için asıl mesele bu yüzden din değil kabul ve saygı görme mücadelesi, eziklik ve haysiyet incinmesi duygusudur.⁹

Nass, kimlik temelli kırılmalı güçlü bir zırha dönüştürmektedir. Özne robota boyun eğmektedir. Hasta olmamak için Tanrı’nın ellerine sığınmaktadır. Benslama bir sefelin babasının sözlerini aktarmaktadır: “Oğlum babam oldu bana İslâm ahkâmını dayatıyor. Dahası korumak istediği Tanrı’nın da babası zannediyor kendisini.” Benslama’nın yorumu şöyledir: “Çocukluğumun tanrısı öldü, benim, temsilcisi olduğum canlı bir tanrı bulmam gerek.”¹⁰

Burada güç istenci, en fırsatçı haliyle dine bürünerek dünyaya el koymuş olmaktadır. Nassa başvuru bu anlamda bir geriye dönüş arzusu değildir. Eğreti

7 Bkz. İşcan, *İslami Düşüncede Yenilik*, s. 61.

8 Bkz. İşcan, *İslami Düşüncede Yenilik*, s. 62.

9 Bkz. Slavoj Zizek, *İslâm Arşivleri*, çev. Sabri Gürses, İstanbul 2015, s. 12, 17-18.

10 Benslama, *Ölüm Siyaseti*, s. 40-41.

bir yaşama varlık kazandırmadır. Nassın temel alınması, İŞİD'in bir zamanlar Rakka'daki basın müşaviri Ebû Musa'nın dediği gibi, "İnsanları güvercinlerle haber uçurulan zamanlara döndürme" arzusu değildir.¹¹ Bir yücelik arayışı, ateşli bir inanç ve kimlik sorunlu bir itikattır.

"Kurbanlaşmanın egoistliği" denebilecek bu narsist odaklanma, zamanımızda şiddeti meşrulaştıran bir işlev görmekte, "savaşın başlaması"nın önündeki duygusal engelleri ortadan kaldırmaktadır.¹² Burada artık "Tanrı" bir gruba ait olma duygusunun karışımını temsil etmektedir.

Selefîlikte en fazla söz konusu edilen âyet "*Hüküm ancak Allah'ındır*" âyetidir. Buradan hâkimiyete, cihada, mücadeleye, hilafete, "İslâm devleti"ne geçilmektedir. Bütün bunlar Selefîliğin din yorumunun kaybedilen hâkimiyete karşı bir intikam hırsı ile oluşturulduğunu göstermektedir. En azından burada şu söylenmelidir: Selefîlikte dine ve nassa müracaat siyasî mobilizasyon aracı olarak kullanılmaktadır. Çünkü şiddetin dine ihtiyacı söz konusudur.

Nassın tartışılmaz otoritesi, insanın tabiatı gereği düzen koyma, kanun yapma, hayatı idame etme gibi yöneticilik konularında yaratılışındaki eksikliğin kabulünden kaynaklanmaktadır. Bu, hayatın yoksullaştırılması ve buna bağlı olarak "insanın minyatürleştirilmesi" anlamına gelmektedir. Hayatın yoksullaştırılması hınç ile ilgili bir tutumdur.¹³ Savaşçı olmanın en iyi yolu, hayatın akışının reddedilmesidir.

Selefî metinlerde en fazla vurgulanan konuların başında "Allah'ın Kur'an'da" Müslümanlara vadetmiş olduğu zafer" gelmektedir. "Zafer bir gün mutlaka Müslümanların olacaktır" anlayışı, geleceğe yönelik en büyük beklentidir. Bu zafer beklentisi ile birlikte oluşan kimlik çadırı korunmuş olmaktadır.

Çağdaş cihadçı selefî metinlerde zafer genel itibarıyla şhadete bağlanmış, Resûlullah'ın, ashâbı ile ölüm üzerine bi'atleştiği ifade edilmiştir. el-Filistîni'ye göre şhadet olmadan fetih, zafer ve hâkimiyet olmaz. Âyetlerden anlaşılan odur ki Allah kendi dostlarını şehit edinmek istemekte ve onları şhadete teş-

11 Bkz. Scott Atran, "L'Etat İslâmique est une révolution", <https://www.nouvelobs.com/monde/20160129.OBS3681/l-etat-islamique-est-une-revolution-par-scott-atran.html>
Türkçesi için bkz. "İŞİD Bir Devrimdir", çev. Haldun Bayrı, 22 Mayıs 2016.
<http://medyascope.tv/2016/05/22/scott-atran-isis-bir-devrimdir/>

12 Bkz. Vamık D. Volkan, *Divandaki Düşmanlar*, çev. Serap Erdoğan Taycan, İstanbul 2013, s. 423.

13 Ahmet İnam, "Türkiye'deki Bir Nietzsche'den Devşirilebilecekler Üstüne." *Ablakın Soykütüğü Üstüne*, içinde, İstanbul 2008, s. 26.

vik etmektedir. Allah'ın gayesi, zafer ve hâkimiyetten önce kullarını imtihan etmektir. Nitekim el-Filistî'nin kaydettiğine göre imam Şâfi'ye şöyle sorulmuş: "Kişi için hâkimiyet kurması mı, yoksa imtihan edilmesi mi (yani imtihan olunduktan sonra hâkimiyet kurması mı) daha hayırlıdır?" Bunun üzerine İmam Şâfi şöyle cevap vermiştir: "İmtihan olunmadan hâkimiyet yoktur." Allah'ın kullarını imtihan etmesinden maksat, onları kendilerine şehitler edinmektir. Doğru yolda olan cemaatlerin, kendi tabilerine şehadeti sevdirmeleri, bunun için gayret göstermeleri gerekir. Çünkü bu, hem Allah'ın istediği bir husustur hem de zafer ve hâkimiyete giden yoldur. Bu nedenle Resûlullah, ashâbı ile ölüm üzerinde b'atleşmiş, onlar da Allah'ın şehitler edinmekten hoşlandığını bildikleri için şehadeti, bulunabilecek her yerde aramışlardır.¹⁴

Cihatçı Selefilerde "*Allah'ın dini(ni tatbik)*¹⁵ hususunda sizi sakın acıma duygusu kaplamasın." (Nur 24/2) ve "*Ey peygamber! Kâfirlerle ve münafıklarla cihad et. Onlara sert davran*" (Tevbe 9/73) âyetlerinden hareketle "düşmanı öldürmek" bir Müslüman şiarı olarak gösterilmektedir. Ebû Katâde el-Filistîni buna Benî Kureyza kabilesine yönelik Müslümanların ilk uygulamalarını örnek vererek onların bütün yaptıklarını Allah'ın hükmünü uygulama ve düşmana korku salma amacıyla yaptığını aktarır.¹⁶ Şiddete başvuran Selefiler küresel İslâm yönetimini kurmak için kendilerini seçilmiş bir öncü olarak düşünen apokaliptik bir mezhebi andırmaktadırlar.¹⁷ Bu noktada nassa müracaat zafere karşı cephe alanlara Tanrı adına meydan okuma anlamına gelmektedir. Bu nedenle nassa müracaat, gelecekte haber veren bir peygamber otoritesi ile başarının Allah'tan geleceğini ve kaçınılmaz sonun kazanmak olduğunu ortaya koymak içindir. *Dabık Dergisi*'nin ilk sayısında Rumların Dabık bölgesine gelmeden kıyamet kopmayacağını ifade eden Ebû Hüreyre'den mervî bir Müslim hadisine yer verilmektedir. Buna göre Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında bu bölgede savaş olacak, Müslümanlar bu savaşta üç gruba ayrılacak, üçte biri, savaştan kaçacak ve mürted olacak, üçte biri şehit olacak, diğer üçte biri de

14 Bkz. Ömer Mahmud Ebû Ömer (Ebû Katâde el-Filistîni), *el-Cihad ve'l-İctihad*, www.davetvecihad.com. Araştırma Serisi İkinci Kitap, (Elektronik Basım), s. 34-35.

15 Metinde böyle geçmektedir. Vurgu bana ait.

16 Ömer Mahmud Ebû Ömer (Ebû Katâde el-Filistîni), *el-Cihad ve'l-İctihad*, www.davetvecihad.com. Araştırma Serisi İkinci Kitap, (Elektronik Basım), s. 148-149.

17 Bkz. Stephan Rosiny, "İslam Devleti Halifelığının Yükselişi ve Çöküşü", çev. Zeynep Şeker, *Günümüz Selefiliği, Tasfiyecî, Siyasi ve Cihatçı Eğilimler*, ed. Muammer İskenderoğlu, Otto Yay., Ankara 2017, s. 28-32.

fethe devam edecektir ve böylece Konstantiniyye'yi alacaklardır. Sonra şeytan fitne çıkarmaya çalışacak, Deccal ortaya çıkacak, Meryem Oğlu İsa inecek, Deccal, İsa'yı görünce mum gibi eriyecek. Allah Deccal'i İsa'nın eliyle öldürtecek ve İsa, süngüsündeki Deccal'in kanını Müslümanlara gösterecektir.¹⁸

Dinî şiddet taraftarlarının aşkın ve metafizik amaçları vardır ve onlar evrensel bir savaşla meşguldürler. Nassın zâhirinden hareket edilmek suretiyle “evrensel cihadın dinî imajları” politik savaşlarının hizmetine sunulmuş olmaktadır.¹⁹

Bütün bu açıklamalardan sonra denilebilir ki nasçılık ve Zâhirîlik narsist bir kendine odaklanma faaliyetinin adıdır. Bu nedenle kimlik politikalarıyla alakalıdır. Nasçılığın arkasında tabiri caizse bir kapitalist ilke söz konusudur. Nas ne kadar güvenilir ise insan o kadar güçlü olmaktadır. Nass, iktidar istencini artırmaktadır. Kurtuluş ekonomisi bu birikim mantığı ile işlemektedir. İnsana kalıcılık vadeden bir şeyin olmadığı durumlarda süreklilik hissinin yerini hayata direnmek için hayatı yok farz etme şeklindeki nasçılık almaktadır.

Narsizm, insanın kendine derin sevgisinin tam zıddıdır. Kendine dalmak, kendinin hiçbir zaman yeni ve farklı bir şeyle karşılaşmayacağı anlamına gelmektedir. Narsist birey yeni ve farklı olanı, onda kendini bulana kadar mas edip dönüştürür. Karşısına çıkan her şeyde kendini yaşamak ister. Böylece birey “kendinde boğulur”.²⁰ Nas bu noktada bireye kendi gibi yaşamayanı en azından kendi benliğinde yok etme “hürriyeti” bahşeder. Nassın zâhirini esas almak suretiyle insan kendini Tanrı'nın bir uzantısı olarak algılayarak Tanrı'ya boyun eğmek suretiyle kendi narsizmini beslemiş olmaktadır.²¹

Birlik Özlemi ve Kesinlik Arayışı Olarak Nassa Başvuru

Nasçı düşüncenin temellerinden birinin “birlik özlemi” olduğunu söyleyebiliriz. Bu özlem, bölünme sebebi olanı şeytanlaştırmaya götürmektedir. Başka bir ifade ile birlik özlemi, farklı görüşlere karşı gösterilen çekingenlik, korku, hatta nefret duyma duygusunu beraberinde getirmektedir.

18 Bkz. *Dabıq*, 1(Ramadan 1435), s. 49. Hadis için bkz. Müslim, *Fiten*, 9/h. no:34/2898.

19 Bkz. Daniel Egiegba Agbibo, “Boko Haram ve Küresel Cihat: “Cihat Biti Sanma Daha Yeni Başladı”, çev. Kenan Mermer, *Günümüz Selefiliği, Tasfiyeci, Siyasi ve Cihatçı Eğilimler*, ed. Muammer İskenderoğlu, Otto Yay., Ankara 2017, s. 37-38.

20 Bkz. Byung-Chul Han, *Şiddetin Topolojisi*, çev. Dilek Zaptçıoğlu, Metis Yay., İstanbul 2017, s. 37.

21 Bkz. Vamık D. Volkan, *Divandaki Düşmanlar*, s. 440.

Kabile türü yapılarda dışarıya karşı korunmak için “birliğe” büyüsel bir değer verilmektedir. Bu, dışarıya direnme biçimlerinden biridir. Bu birliği sağlamanın dinle ilişkisi, “tek parça İslâm” a sahip olmak şeklinde belirmiştir.

Zamanımızda farklı din anlayışları, dolaysız bir biçimde temas içine girmişlerdir. İslâmî deneyimlerin kozmopolitliği ve farklı din anlayışları ile göz göze gelinmiştir. Ama bu durum kozmopolit bir bilinç ve zihniyet oluşturmamış, aksine çatışmalara yol açmıştır.

Selefilik, İslâm dünyasının akide ve kültürdeki çeşitliliğine karşı bir protesto hareketidir. Selefilik nasların zâhirini esas alma aracılığı ile kendilerince ilâhî olanı tekil kılma niyetindedir. Burada hakikatin tekliğine yapılan vurgu dolaylı ve dolaysız diğer görüşlerin varlığına ve onları ortadan kaldırma niyetine delalet etmektedir. Nassın zâhiri, bütün farklı din anlayışlarını denetim altına alacak ve onları sorgulayacaktır. Nasçılık, Meddeb’in ifadesiyle kendi kültürlerinin hafızasını yitirmiş oldukları için hakiki İslâm’ın kendilerine verildiğini zannedenlerin “basit İslâm’ıdır”.²²

Nasçılık, delillerin kesin olması anlamına gelmektedir. Deliller kesinse onlara boyun eğmek tek yoldur. Boyun eğmek ile reddetmek arasında yarım tedbir yoktur. Haber ya bütün olarak kabul edilecek ya da reddedilecektir. Dolayısıyla nassa başvuru, düşünme, akıl yürütme, sorgulama, eleştiri yoluyla değil, “yukarıdan alınmış” olan delillerin tartışılmaksızın kabul edilmesiyle birleşmektedir. Her şey açık, deliller ayan beyan ortada iken “tartışma” olmamalıdır. Bu kabul, metnin kesinliğini, her zaman yanılmaya müsait olan insan aklının şüpheli eğilimi ile sarsmamış olmaktadır.²³ Sözün kesinliği, onun yetki ile dolu olması anlamına da gelmektedir.

Kabile yaşamını ya da kabilevî yaşama biçimini korumanın tek yolu kesinliktir. Güven ancak bu şekilde sağlanır. Geçmişe nazaran günümüzdeki nasçılığın daha şedit olmasının nedeni, “kabile” dışında büyük ve çoğul yaşam alanlarının var olmasıdır.

Selefî anlayışta nasçılık, kabile hayatını koruma dürtüsü ile oluşan, kesinlik susuzluğu, birlik özlemi ve tartışmanın reddi esaslarına dayanmaktadır. Hayatın bütününe kucaklaması istenen kesinlik ve onun güvencesi olan birlik ve eleştirel düşüncenin reddi, dünya ile ilişkide merkeze oturtulduğunda,

22 Bkz. Abdelwehhab Meddeb, *İslâm’ın Hastalığı*, çev. Haldun Bayrı, İstanbul 2005, s. 125.

23 Bkz. Philippe d’Iribarne, *Demokrasi Karşısında İslâm*, çev. Ahmet Arslan, İstanbul 2017, s. 67.

nasçılık bir “din yorumu” olarak karşımıza çıkmıştır. Bu durumun tabîî sonuçlarından biri, tartışma ve şüphenin zihnî evrenin bir parçası olamaması ve “dışarı”nın hasımlarının şeytanlaştırılmasıdır. Nasçılığın bu yüzden reddiyeci bir din dilinin olduğu ifade edilebilir. Burada içerme değil dışlama hâkimdir. Artık farklılık fitnedir. Cemaatin aynîliği Allah’ın birliğinin bir gereğidir.

Dabık dergisinde Hz. Ömer’e atıfla şöyle denmektedir: “Cemaat dışında bir İslâm yoktur, liderlik dışında bir cemaat yoktur; itaat dışında bir liderlik de söz konusu değildir.” Yine bu dergi, Hz. Peygamber’e atfedilen bir sözden hareketle beş şeyin kesinlikle yerine getirilmesini vacip olarak görmektedir: “Cemaat olmak, işitmek, itaat etmek, hicret etmek ve cihad etmek”.²⁴

Tevhid adlı dergide de “Allah’a yardım ederseniz O da size eder ve ayaklarınızı sabit kılar” (Muhammed 47/7) âyetine referansla “ayaklarımızın dinde sabit olması için”, cemaat adamı olmak ve emir sahiplerine güven vermek gerektiği dile getirilmiştir.²⁵

Hemen hemen bütün Selefî risalelerde, makale ve yazılarda tevhid ilkesine çok özel bir önem atfedilmiştir. Tevhid, Allah alanından çok sosyo-politik bir ilke olarak insanlar âlemi ile ilişkilendirilmiştir. Bu, cemaatçı dayanışmanın, kabilevî birliğin Allah kadar kutsanması anlamına gelmektedir. Selefîliğe göre Allah, metafizik bir varoluşun değil, fiziksel bir varoluşun olumlanması anlamında Allah’tır. Allah, cemaatçı dayanışmayı sağladığı ölçüde Allah’tır.

Tevhid, cemaatçı sıklıkla ele alındığı için onun tabîî sonuçlarından biri “gerçek Müslüman” dışında kalan herkesin müşrik addedilerek düşman ilan edilmesine dayalı radikal dışlamacı dildir. Bu anlayışa göre toplumsal açıdan tevhid, tek düzen, tek toplumsal sistem, tek iktisat sistemi, tek devlet düzeni, tek kanun, hatta tek kültür olarak kabul görmüştür.

Böyle bir tevhid anlayışı, “yalnızca bir tek hayat tarzı tamamen iyidir, doğrudur. Diğer tarzlar ondan ne kadar farklıysa o kadar yanlış, o kadar kötüdür. Doğru olan hayat tarzı diğerlerini yargılayabilir, sınıflandırabilir, imkân elde edildiğinde de ortadan kaldırabilir” düşüncesine yol açmaktadır.

Zâhircilik/Nasçılık insanları özgür bireyler olmaktan alıkoyan kabile düzeni fabrikasıdır: Makinevari bir varoluşa karşılıktır. Nasçı düzeniğin sonucu, ancak bir kabilede ya da dağlarda gerçekleşebilecek bir kamp hayatında, bir-

24 Bkz. *Dabık*, 1(Ramadan 1435), s. 30-31.

25 Bkz. Ebû Hanzala, “Ey İman Edenler Allah’a Ensar Olun”, *Tevhid*, 1/1(Ocak 2012), ss. 3-8.

birine benzer, farklılaşmamış, insan suretinde bir dizi makine inşa etmektir. Nas “gözün iktidarı”nın hâkim olduğu ve topluluğun “gözaltında bir hayat” yaşadığı hapishanelere neden olmaktadır.

Nitekim Abdullah Azzâm, “İslâm hiçbir beşeri ideoloji ya da sistemle uyuşmaz. Hiçbir yabancı kan kabul etmez. Allah’a ibadet ile Allah’ın şeriatı ve kanunları birdir” derken bu görüşünü şöyle temellendirmektedir: “Çünkü İslâm tüm parçaları düzgün biçimde dizilmiş bir makineye benzer. Makinenin bir parçası eksik olsa veya yabancı bir parça eklense bu cihaz çalışmaz”.²⁶

Peter Burke’ün ifadesiyle bir bilgi sisteminde yaşamak, onun belli bir müddet sonra “sağduyu” olarak görülmesine neden olabilmektedir.²⁷ Selefîlik, kabilevî yaşantıdan kalmış bilgi sisteminin, kabilevî toplumsallık biçiminin, “sağduyu”, etik model ya da din haline getirilişinin bir örneğidir. Nassın zâhirine başvuru, kabilevî ya da loncavari bir dogmatizmi destekleme anlamına gelmektedir. “Allah’a ensâr olmak”, etbâ’dan farklı, “seçkin insan olmak” anlamındadır. Ensâr, dünyada ahiret cennetine girmektir.²⁸ Artık “Tanrı’nın kavmi” iş başındadır. “Lâ ilâhe illallâh” demek bile farklı bir anlam kazanır. Seçim zamanlarında sandık başına gidip Allah’tan başka hâkimler belirlememek kelime-i tevhidin en büyük şartlarından biri olur. Eğer hakkıyla söylenirse “Lâ ilâhe illallâh”, Resûlullah’ın müjdesi gereği, tüm Araplar gerçek tevhid ehline boyun eğer ve tüm mülk tevhid ehlinin eline geçer.²⁹

Nassın Araçsallaşması, İdeolojinin Kutsanması Anlamında Nasçılık

Nassın zâhirine bağlılık iddiasıyla da olsa dinî metinlere her yaklaşım biçimi en azından iki bağlamla kayıtlıdır. Bunlardan biri, nassın bizzat kendi bağlamı, diğeri metni değerlendiren anlayıcının bağlamıdır. Hatta denebilir ki nassın değil, nassı anlayan öznenin motivasyonları çok daha önemlidir.³⁰ Anlama faaliyeti insanın kendi dünyasından hareketle gerçekleşmekte, insan kendi dünyasının dışına çıkamamaktadır.

26 Bkz. Abdullah Azzam, *İslâm Akidesinin Özellikleri*, çev. Rahmi Eğdembilir, İstanbul 1997, s. 67.

27 Bkz. Peter Burke, *Bilginin Toplumsal Tarihi*, çev. Mete Tunçay, İstanbul 2004, s. 2-3.

28 Bkz. Ebû Hanzala, “Ey İman Edenler Allah’a Ensar Olun”, *Tevbid*, 1/1(Ocak 2012), ss. 3-8.

29 Bkz. Ferhat Cura, “Tağutu İnkâr”, *Tevbid*, 1/1(Ocak 2012), ss. 20-23.

30 Bkz. Mustafa Öztürk, “Kur’an’ın Lafızcı (Literal) Yorumu ve Din Referanslı Şiddet Olgusu”, *Din ve Şiddet*, ed. Faruk Sancar, Ankara 2016, s. 391.

Bu nedenle Bourdieu'nun da belirttiği gibi inanç adına grupları seferber etmeye muktedir dinsel metinler, sebep oldukları düşünülen durumların gerçek sebebi görülemezler. Bu metinleri bir habitusun içinde değerlendirmek gerekmektedir.³¹ Kişiler gibi gruplar da dini, kendileriyle olan ilişkisi içerisinde anlamaya yatkındırlar.

Selefi gruplar, yerel bir agoradan hareket etmektedirler. Dinsel metinler, bu yerel agorada ayıklanma zemini bulmaktadır. Agoralar, Bauman'ın işaret ettiği gibi normların yaratıldığı mahaller de olabilirler. Bunlar evren idamesi amacıyla hareket ederler. Bu nedenle Selefilik bir tür nativist hareket örneği sayılabilir. Linton, nativist hareketi, "bir toplumun bireylerinin kendi örflerinin seçilmiş bir yönünü bilinçli, organize bir biçimde yeniden canlandırma veya kalıcılaştırma/sonsuzlaştırma çabası" olarak tanımlamaktadır.³²

Bir Selefi dergide "Müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün" âyetine dayanarak "sivilleri öldürmeme" gibi bir durumun asla söz konusu olmadığı ifade edilmiştir. Çünkü "sivil kâfirlik" gibi bir özel hak yoktur. Bütün kâfirler öldürülmelidir. Bu âyete göre savaşa katılınsın ya da katılmasın her türlü kâfirin malı ve kanı helaldir. Buna göre aramızda herhangi bir eman, söz ve zimmet ahdi olmayan bir kâfir, silahını bize doğrultmasa dahi, öldürülebilir ve malı ganimet alınabilir. Çünkü Allah bu âyet-i kerimede müşrikleri öldürmeyi emretmektedir. Onları öldürmenin sebebini de müşrik olmalarına bağlamaktadır.

Bu dergiye göre Ebû Bekir İbnü'l-Arabî'nin şu hükmü de bunun delillerindedir: "Allah'ın 'Müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün' (Tevbe 9/5) sözü, her ne kadar Allah'ı inkâr edip puta tapan kâfirler için olsa da hakikatinde mutlak anlamda Allah'ı inkar eden tüm kâfirleri kapsamaktadır. Onlar, kendilerinde bulunan öldürülme sebebini varlığıyla öldürülürler ki, o da şirktir."

Dergide aynı zamanda belirtildiğine göre, "Ve din yalnız Allah'ın oluncaya kadar" buyruğu ile Resûlullah'ın "Ben insanlarla 'Lâ ilâhe illallâh' deyinceye kadar savaşmakla emr olundum" düsturu, savaşmanın sebebini küfür olduğunu ortaya koymaktadır.

Dergi, sonunda şu hükme varmaktadır:

31 Bkz. Pierre Bourdieu, *Akademik Aklın Eleştirisi, Pascalca Düşünme Çabaları*, çev. P. Burcu Yalım, İstanbul 2016, s. 253.

32 Bkz. Esmâ Durugönül, "Reislamizasyon Hareketlerinin Kuramsal Bir Çözümlemesi", *Ankara Üniversitesi DTCF Sosyoloji Dergisi*, 1(1996), s. 82-84.

Bütün bu nakillerden ve delillerden sonra diyebiliriz ki; “İslâm Devleti”nin küfür diyarlarında, kâfirlerin “sivil” diye tanımlamış olduğu kâfir ve mürtedlere yönelik gerçekleştirmiş olduğu eylemler caizdir ve olması gerektir. İslâm, sivil ve savaşıcı kâfir diye bir taksim yapmamaktadır. Bilakis anlaşması olmayan her kâfirin -ister asker veya polis olsun isterse de sivil-malı ve kanı mubahtır.³³

Selefî *Tevhid* dergisinde yer alan bir yazıya göre Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve toprakları dâru’l-küfürdür. Küfür ülkesinde insanlara nasıl muamele edilmesi gerektiği konusunda ise tevhid ehli ihtilafa düşmüştür. Bir kısmı, Resûlullah’ın kendi döneminde İslâm alâmeti kabul ettiği rivayetleri mutlak görüp, zâhirine dayanarak, İslâm alâmetlerinin sabit ve her zaman ve her toplumda geçerli olduğunu söylemişlerdir. Doğal olarak “Lâ ilâhe illallâh” demek ve “namaz” gibi bir takım amelleri İslâm alâmeti olarak kabul etmişlerdir. Bundan dolayı kim olursa olsun nerede olursa olsun “Lâ ilâhe illallâh”ı söyleyene veya namaz kılana Müslüman muamelesi yapmışlardır.

Söz konusu yazıyı kaleme alan yazara göre bu görüş itikadî olarak tehlikeli olduğu kadar, İslâm alâmetleri tanımına uygun olmadığı için, aklen de doğru değildir. Çünkü İslâm alâmeti, Müslüman ile kâfiri ayıran ve sadece Müslümanların yaptıkları şeylerdir. Oysa bugün kendini tevhide nispet eden -bütün âlimlerin ittifakı ile- günümüz yöneticileri, tağut ve kâfirdir. Buna rağmen bu yöneticiler “Lâ ilâhe illallâh” ve “Ben Müslümanım” demekte veya namaz kılmaktadırlar. İslâm alâmetlerini güya izhar etmektedirler. Bu çelişki kabul edilemez. Çünkü küfrü en sabit olan insanın yaptığı fiil ile Müslümanların yaptıkları bir fiil aynı zamanda İslâm alâmeti olamaz. Bundan dolayı Resûlullah dönemindeki alâmetleri, şu anda İslâm alâmeti olarak kabul etmek, bu alâmetlere göre insanlara Müslüman demek doğru değildir. Bugün, Müslümanları kâfirlerden ayıran farklı alâmetler, İslâm alâmeti kabul edilmelidir. Bunlar şöyle tespit edilebilir: Yöneticilerin tağut olduğunu kabul etmek, oy kullanmamak, askere gitmemek, tevhidi anlatmak. Bugün bu ameller sadece tevhid ehlinin yaptığı şeylerdir. Öyleyse biz tanımadığımız bir insanı, bunları yapar gördüğümüzde ona başlangıç olarak Müslüman muamelesi yaparız.³⁴

33 Bkz. *Kostantiniyye*, sayı: 7, “Harbi Kafirin Tanımı”.

34 Bkz. Ferhad Cura, “Darlar, Ülkeler ve Ahkamları, İslâm Alâmetleri”, *Tevhid*, 1/10(Kasım 2012), ss. 34-37.

Ebû Dâvûd'da geçen "İyne (vadeli olarak satın alınanı aynı kişiye peşin olarak geri satma) ile alışveriş yaptığınızda, ineklerin kuyruklarına yapışıp ziraata razı olduğunuzda ve cihadı reddettiğinizde Allah sizin üzerinize, dininize dönünceye kadar kaldırmayacağı bir zillet musallat eder" rivayetinden hareketle bir Selefî risalede şu açıklama yapılmıştır:

"Ziraat, ticaret endüstri, teknolojik gelişme gibi alanlarda ilerlemeye çalışmak ve bu yüzden cihadı bırakmak zelliliğe neden olacaktır. Zafer sahibi olmanın yolu teknolojik gelişme ya da endüstriyel ilerleme değildir, cihaddır".

Risaleye göre "dine dönmek" cihada dönmek anlamına gelir. "Ümmetin probleminde çözüm" başlığı ile sunulan açıklamada şu rivayete de yer verilmiştir: İbn Receb el-Hanbelî'nin aktardığına göre seleften birine "Niçin kendin ve ailen için bir çiftlik satın almıyorsun?" diye sorulduğunda o; "Allah beni çiftçiyi öldürmem ve çiftliğini almam için gönderdi" demiştir. Bu nedenle Hz. Ömer de "Çiftçiliği Ehl-i kitab'a bırakın, siz Allah'ın dinini yayın" buyurmuştur.

Risalede el-Ceyş el-İslâmî f'l-İrâk'ın temsilcilerinden birine "Finansal kaynağınız nedir?" diye sorulduğunda şöyle cevapladığı da yer almıştır: "Bizim finansal kaynağımız ganimettir. Ama Müslümanlar da bize bağışta bulunurlarsa bunu dert etmeyiz". Öyle ise çözüm cihaddır. Cihaddan gelen gelir kifayet edecektir.³⁵

El-Cihad ve'l-İctihad adlı eserde de ganimetin helal kazanç olduğu vurgulanmaktadır:

"Ey bilge(!) kimseler, bugün Müslüman harama bulaşmadan rızkını hangi yoldan kazanabilir ki? O halde, ganimet ve fey yoluyla elde edilen maldan daha temiz ve helalı var mıdır?"³⁶

Şeyh Muhammed Nâsiruddîn el-Elbânî bir konuşmasında "Mezhebin nedir?" diye sorulduğunda "Allah, sizi hem daha önce hem de bu Kur'an'da Müslüman diye isimlendirdi ki, Peygamber size şahit olsun, siz de insanlara şahit olasınız" (Hacc 22/78) âyetine dayanarak "Ben Müslümanım" demenin yeterli olmayacağını ifade etmektedir. Çünkü ona göre bu âyet, sadece ilk devir için "Ben Müslümanım" demenin doğru olduğunu göstermektedir. İlk devir-

35 Bkz. Enver el-Evraki, *Kalplerin ve Akılların Savaşı, Allah Bizi Zafer İçin Hazırlıyor*, Ankara 2015, s. 94-96.

36 Bkz. Ömer Mahmud Ebû Ömer (Ebû Katâde el-Filistîni), *el-Cihad ve'l-İctihad*, www.davetve-cihad.com. Araştırma Serisi İkinci Kitap, (Elektronik Basım), s. 50.

de çeşitli fırkalar ortaya çıkmamış ve yayılmamıştı. İslâm'ın doğru şekli söz konusuydu. Bugün ise çeşitli fırkalar, Râfîzîler, Nusayrîler vb. sapık fırkalar bulunmaktadır. “Müslüman” ifadesi bu fırkalardan ayrılmayı belirleyememektedir. Elbânî'ye göre insanların anlayışlarına hitap etmek de gerekmektedir. “Ben Müslümanım” dediğinde insanlar bu âyetin kastettiği manada bir Müslümanlığı anlamayacaklardır. Kısaca “Müslüman” ya da “Sünnî” gibi tabirler bütün fırkalar tarafından kullanıldığı için günümüzde yetmemektedir. Bunun için başka bir nitelemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Allah'a ibadet ettiğimiz dini ifade edecek kelime “Selefi” kelimesidir.³⁷

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi dinî metinler, zâhirinin esas alındığı iddiasında bile tarihsel-kültürel, konjonktürel durumlar tarafından dönüştürülmektedir. Tarihten saflık beklenemez. İster dünyevî ister dinî olsun bütün metinlerin tarihselleştikleri bu nedenle dolaylı bilgi verebildikleri söylenebilir. Metin ‘içini okurun dolduracağı bir anlam ufku’ kazanmaktadır.³⁸ Alıcılar mesajı kendilerinde yaşamaktadırlar.³⁹ Okuyucunun bağlamı metne yeni anlamlar katabilmektedir.

Buradan hareketle Selefilikte nassın zâhirine uymanın sadece meşrulaştırma amacına yönelik bir tarz olduğu ifade edilebilir. Burada nas araçsallaştırılmakta ideoloji kutsanmaktadır. Selefilğin Kur'an'dan âyetlerle süsledikleri kendi metinleri bulunmaktadır. Nassa başvuru yeni metin icadının meşruiyet aracıdır.

Eco'ya göre bir metin amaçlanan ilk göndergesinden ayrıldığı anda, potansiyel olarak sonsuz bir olası yorumlar yelpazesinde yüzer ve kesinlik bildiren her tür göndergesel gücünü yitirir bir duruma gelir.⁴⁰ Bu nedenle metin, bomboş bir ayna değildir. Onda daha önce görülmeyen şeyler de görülmektedir. Metne “katılmamız”, kendimizden kopup “öteye” taşmak anlamına gelmektedir. Metnin zâhirini esas alma iddiasının bizzat kendisi yorum anlamı taşımış olmaktadır. Metnin zâhirine bağlılık da içinde kavranılan dünyayı anlamlı kılma yollarından biridir.

37 Bkz. *Selefi Kur'an Meali*, haz. Ebû Umeyr b. Muhammed et-Turki, 1437, www.kitabvesunnet.blogspot.com, (Elektronik Basım), s. 12-15.

<https://onedrive.live.com/?authkey=%21AkhKERXT2r8NI&cid=E2B1C50D713C67BB&cid=E2B1C50D713C67BB%2126970&parId=E2B1C50D713C67BB%2128535&co=OneUp>

38 Burhanettin Tatar, *Hermenötik*, İstanbul 2004, s. 60.

39 Bkz. Rollo May, *Yaratma Cesareti*, çev. Alper Uysal, İstanbul 2016, s. 120.

40 Umberto Eco, *Yorum ve Aşırı Yorum*, Çev. Kemal Atakay, İstanbul 2008, s. 55-56.

Selefilikte nassa müracaat bir “mevcuda getirme kipi”dir. Burada din bir işlev özelliği kazanmakta ve yasaya tekabül etmektedir. Bu nedenle denebilir ki Selefi tarzda yazılmış tefsirleri analiz etmek o kadar önemli değildir. Önemli olan bu tefsir girişimlerinin ortaya çıkardığı toplumsal ve siyasî bozuklukları analiz etmektir. Çünkü bu durumdur ki dinin araçsallaşmasını teşvik etmektedir.

Açıktır ki nassa dayanmak, herhangi bir siyasî otoritenin hedefleri açısından da oldukça uygun bir yöntemdir. Zira siyasî otorite her zaman kendi eğilim ve hedeflerini seslendirecek nasları bu seslendirmeyi sahte bir şekilde yapabilecek kişileri kendi safında konuşlandırma imkân ve kudretine sahiptir.⁴¹

Azzâm’a göre “Rabbin hakkı için onlar, aralarında çekiştikleri şeylerde seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın onu kabullenmedikçe ve boyun eğip teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar”⁴² âyetinin “fıkıh yönünden” değerlendirilmesi sonucunda şu hükme varılır:

Ayetin zâhiri göstermektedir ki kalben razı olarak Allah’ın şeriatını anayasa kabul etmeyen mümin değildir.⁴³

Azzâm’a göre bu âyetin zâhirinin gösterdiği bir şey de insanoğlunun kelamına, hükmüne, rıza ile müracaat etmek, İslâm’ın zimmetini boynundan çıkarmaktır. Beşerin icat ettiği başka sistemleri hâkim (anayasa) kabul eden, beşer kelamını, Kur’an ve sünnetten üstün gören kimsenin imandan nasibi yoktur. Hâkim olan Allah’tır. İnsanın ise Kur’an ve sünnetin hükmünü tatbik etmekten başka bir vazifesi yoktur.⁴⁴ Beşerin hükmüne, görüşüne uyup tağutları hakem kabul eden, “şer’î din” yerine “beşerî bir din”e boyun eğmiş olur.⁴⁵

“Kitabın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Aranızda böyle yapanın cezası ancak dünya hayatında rezil olmaktır. Ahiret gününde de azabın en şiddetlisine onlar uğrattılırlar. Allah yaptıklarınızdan gafil değildir”⁴⁶ âyeti, hemen hemen tüm Selefi hareketlere göre, bir Müslümanın hem Müslüman olarak kalması hem de demokrat olmasının mümkün olmadığını

41 Bkz. Nasr Hâmid Ebû Zeyd, *Kutsal Metin Otorite ve Hakikat*, çev. Muhammed Coşkun, İstanbul 2015, s. 81.

42 Nisâ, 4/65.

43 Bkz. Abdullah Azzam, *İslâm Akidesinin Özellikleri*, çev. Rahmi Eğdembilir, İstanbul 1997, s. 68.

44 Bkz. Abdullah Azzam, *İslâm Akidesinin Özellikleri*, s. 75.

45 Bkz. Abdullah Azzam, *İslâm Akidesinin Özellikleri*, s. 83.

46 Bakara, 2/85.

göstermektedir. Demokrasi bir dindir ve bir Müslüman başka bir dine, ancak kendi dinini terk ederek girebilir. Demokrasiyi kabul edenler, İslâm'ı reddetmiş, Allah'ın dininde Allah'a ortak koşmuştur. Allah'ın onlar için seçmiş olduğu dinin bir kısmından yüz çevirip, bu dinde hoşlarına gitmeyen kuralları değiştirip başka bir dine yönelerek şirk dinine tâbi olmuşlardır.⁴⁷

Yine hemen hemen bütün Selefî eser, risale ve dergilerde secde etmek, dua etmek, kurban kesmek nasıl bir ibadetse teşrîf konusunda Allah'a itaat etmek de o derece ibadet olarak görülmektedir. Tek bir hükümde dahi başkalarının yasamasına boyun eğenler, Allah'tan gayrısına ibadet etmiş olmaktadır. Bu şekilde yasama yetkisini kendi vazifesi olarak gören idarecilerle tâbi olan, itaat eden, bu küfürde ve katıksız şirkte onlarla mutabakat sağlayan ve bu şekilde yöneticilerini rabler edinen kimselerin hükmü, tıpkı hahamlarına ve rahiplerine tâbi olan Hıristiyanlar aleyhinde Allah Teâlâ'nın vermiş olduğu hükmün aynısıdır. Hatta bunların durumu daha kötü ve daha çirkindir. Çünkü Ehl-i kitab'ın din adamları, haramları helal, helalleri de haramlaştırmışlar ancak bunu ne kanunlaştırmışlar ne de sistemleştirmişlerdir. Ortaya attıkları bu kanunlar hususunda anayasalar, kitaplar hazırlamamış ve merasimler düzenlememişlerdir.⁴⁸

Makdisî'ye göre din kavramı, Yahudilik, Hıristiyanlık ve benzeri ile sınırlı tutulamaz. Din kavramı her bir yöntemi, metodu, idare şeklini ve insanların tâbi olduğu, adeta kendilerine din edindiği kanunlardan her bir kanunu içine almaktadır. Bu anlamda demokrasi de bir dindir. Allah'ın dini dışında bir dindir. Demokrasi tevhit milletinden başka bir millettir, her kapısının başında şeytanların durup insanları ateşe çağıracağı sapık bir yoldur. Bu nedenle bu sapık dinden uzak olmak ve uzak olmaya davet etmek gerekmektedir.⁴⁹

47 Örnek olarak Bkz. *Kostantiniyye*, 1 (Şaban 1436), ss. 8-10.

48 Örnek olarak bkz. Şeyh Ebû Muhammed el-Makdisî, *Demokrasi Bir Dindir*, (Elektronik Basım), s. 22-25.

https://docviewer.yandex.ru/view/0/?*=NmQPfh5%2Fgg97ggqK7LzV2u5B233h7InVyB-CI6InhLWRpc2stcHVibGljOi8vSTVINDNFS1pKdW5KQk5FV3RCMEtyWGMzSGVPd-VAvQXVLbWRSVy94bUZyYz06L0RFTU9LUkFTxLAgQsSwUiBExLBORMSwUiDFnk-VZSCBFQlUgTVVIQU1NRUQgTUFLRMSwU8SwLnBkZiIsInRpdGxIjoiREVNT0tSQV-PEsCBCxLBSIETEsE5ExLBSIMWwRVIIIIEVCVSBNVUhbTU1FRCBNQUtExLBTxLA-ucGRmIiwidWlkIjoiMCIIsInl1IjoiODMwNjgzMDA1MTUyNjk4NTg2MCIIsIm5vaWZyYW-1lIjpmYWxzZSwidHMiOjE1Mjk2Njc0MTc5MTV9

49 el-Makdisî, *Demokrasi Bir Dindir*, (Elektronik Basım), s. 32.

Bu örnekler Selefiliğin nasların zâhirine sımsıkı yapışmasının, şimdiki zamanı hem yargılama hem de kurgulama hevesine tekabül ettiğini göstermektedir. Naşçılık, bu ideolojik tavrın içerisinde Tanrı'nın yüce kudretinin faaliyet ve izlerinin mutlak olarak görülmesi iradesinin inşasıdır. Artık her şey yeniden Tanrı'nın elindedir. Profana asla yer kalmamıştır. Her şey dinî-ideolojik bir form içinde değerlendirilmiş olmaktadır. Nastan hareket etmek suretiyle yeni bir hafıza üretilmekte, böylece olan biten, tanrısal bir düzlemde değerlendirilmiş olmaktadır. Artık nas, Tanrı'nın yerini almıştır.

Metin merkezli dindarlıkta Tanrı, insanların elinde bir canlıya dönüşmektedir. Ete kemiğe bürünmektedir. Bu noktadan sonra Selefî söylem "aşırı büyükleme" ile örtüşmekte ve egemenlik stratejisi haline gelmektedir.

Nas, Tanrı'nın yerini aldığı anda bireysel ve kolektif hayatı, beşikten mezara evrensel kabul görmüş "hakikatin" etrafında örgütleyebilme imkânı doğmaktadır. Maciej Zięba'nın ifadesiyle bu suretle, "verital topluluğa" kapı aralanmış olmaktadır. Verital topluluk, iyi ve kötü, erdem ve kusur, fazilet ve suç, ortodoksi ve sapkınlık, inanç ve paganizm, sahih ve bâtil olan arasında çizgi çekme tekelinin elinde olduğunu farz eden topluluktur. Her verital topluluk, farklı yaşam biçimlerine ve onların çeşitliliğine açılmış bir savaşın işaretçisidir.⁵⁰

Sonuç

Selefilik ağır baskı altında olan yerel bir yaşam biçiminin sığındığı son kale mesabesinde. Eskilerin izini takip etme dış tehdide karşı geliştirilen bir dayanışma ideolojisidir. Günümüz Selefiliğinin din anlayışı da tehdit altındaki bedenlerin korunması sadedindedir. Selefilikte dini ihya, aşiret asabiyyesi ile yeniden doğmanın coşkusu anlamına gelmiştir. Selefiliğin iki önemli özelliği naşçılık ve katı ahlâkçı tavrın nedenini bu noktada aramak mümkündür. Bunlar, cemaatin sınırlarını tayin etmektedir. Naşçılık ve katı ahlâkçı tavır, "yöresel homojenliği" koruma amacına yöneliktir. Selefiler, verili bir hayat biçimini hayatın değişen çehrelerine karşı bir protest hareket olarak onayanlardır. Burada dinî metnin rolü ikincildir. Nas, "yatay dayanışma biçiminin" sadece bir parçasıdır.

50 Kavram ve açıklaması için bkz. Zygmunt Bauman-Stanislaw Obirek, *Tanrı'ya ve İnsana Dair*, çev. Akın Emre Pilgir, Ayrıntı Yay., İstanbul 2018, s. 13-16.

Bu nedenle Selefî din anlayışında, geçmişe, geçmiş bir metne ne kadar referans yaparsa yapsın, asıl mesele bugünü belirlemektir. Selefîlik habire üstümüze “geçmiş” giydirmekte ama geçmişin elbiseleri günümüz tarzileri tarafından dikilmektedir. Selefî zihniyet teoride Kur’an ve sünnetin zâhirine bağlı kalma iddiasında direnmesine rağmen pratikte bu alanda bir boşluk kabul etmekte ve bu boşluğu yerel agoraya göre doldurmaktadır. Selefîlikte Kur’an ve Sünnet, depolanmış bir envanter olduğu gibi bazen bir “artı ürün” üretim merkezidir.

Bugün sadece Selefîliğin değil İslâmî düşüncenin temel sorunu, gelenekten, Kur’an’dan, Sünnet’ten yüz çevirmeden geleceğe doğru nasıl ilerleyeceğiz sorusudur. Tanpınar “Mâzi ile nerede ve nasıl bağlanacağız?” sorusunu sorarken bunun önemini belirtmek için; “Hepimiz bir şuur ve benlik buhranının çocuklarıyız, hepimiz Hamlet’ten daha keskin bir “olmak veya olmamak” davası içinde yaşıyoruz” demektedir.

Nassa, geleneğe, maziye bakış bir var olma meselesidir. Çünkü insan medeniyetini sadece geçmiş, sadece kutsal addedilen metinler oluşturamaz. Kutsal metne referansta bulunmak yalnızca insanî olan sınır ve kaygıları ihlal etmeyi haklı çıkarmamalıdır. İnsanın değişim geçirmesi için uzun bir soyutlanmaya girmesi gerekmektedir. Dünya ile yeni bağlar kurmak, değerleri yenileyiş gereklidir. İnsanlar kendi varlıklarını kazanabilmek için geçmişten getirdikleri varlıklarını gözden çıkarabilmeli, şüphe ile kaygı ile coşku ile tereddüt ile yeni durumlara hazırlanabilmelidirler. Kişi kendi varlığında “yeni gelecek varlık” için boş yer ayırmalıdır. Nasr Hamid Ebû Zeyd’in ifade ettiği gibi ileriye doğru giderken boynumuzu sürekli olarak geri çevirmek alınımıza bir kader olarak yazılmamıştır. Biz Müslümanların, Kafka’nın hayatın başladığı an olarak gördüğü “geriye dönülmeyecek noktayı” bulmamız gerekmektedir.

Yaratıcılığı, yaratıcı cesareti ve aklıleştirme gücü zayıf toplumların akıl dışı kaynaklarını eritebilmeleri geçmişten özgürleşmelerine bağlıdır. Bunu başaramazsak geleceği biçimlendirme şansımızdan feragat etmiş, insan varlığının ayırt edici özneliliğini elden kaçırmış oluruz; kendi evrimimizi kendi farkındalığımızla etkileyebilmeyi başaramamış oluruz. Elbette geçmişe bağlılık gereklidir. Ama bunu her zaman kendi varlığımızın merkezinde temellendirmek zorundayız. Yoksa hiçbir bağlanma otantik düzeye varamayacaktır. Geleceğe yürüme cesaretimiz olmazsa, bağlılık bağımlılığa dönüşecektir.

“Asıl metin hayattır, kitap onun sadece şerhidir”. Sabahattin Ali’nin ifadesiyle hayatta olmak ve yaşamak asırları bir hamlede aşmayı başarmaktır. Nastan hareketle insan ve hayat hakkında hüküm veremeyiz. Çünkü ahlâkî hayat, başkasıyla ilişki içinde beliren bir değerdir.

Bunu şöyle açıklamamız mümkündür: Allah bir şeyi “emrettiğinde” bir neden, gelenekteki tabirle makâsîd söz konusu mudur? Eğer söz konusu değilse bu takdirde emir keyfi bir emirdir ve keyfilik bir emri, ahlâkî yapmaya yetmeyecektir. Eğer makâsîd söz konusu ise bu takdirde o emri ahlâken doğru yapan emrin bizzat kendisi değil makâsîd olacaktır.

Din ölü metinlerden ibaret görülemez. Metin ahlâkîlik ve insanî oluş kanunlarıyla sınırlanmalıdır. Din iradeye güç, kalbe huzur, idrake kanatlar veren canlı duygular, kalbi fiillerdir. Din iradenin ve ahlâkın davasıdır.

Tanrı “bana” dolaylı konuşmaktadır; bir bağlam içinde konuşmaktadır. Bu nedenle “benim” Kur’an’a yaklaşımım, kendinden menkul bir hakikat otoritesine ulaşma özelliği taşımayacaktır. Bazen metnin hangi tarihsel bağlam içinde ortaya çıktığı meselesini ihmal etmem mümkündür. Bu takdirde “tarihsiz kavrayış” söz konusu olacaktır; bir bakıma ideolojim devreye girecektir. Çünkü tarih yoksa ideoloji vardır. İdeoloji, benim tarihselliğimin mutlaklaştırılması anlamındadır. Kur’an’ın bizzat kendi bağlamı olan metni, “bana hitap eden” bir metin olarak anlamamı bozacaktır. Benim bağlamım da bizzat metni tahrif edebilecektir. Bize, dezenformasyon olmadan metnin anlaşılması mümkün gözükmemektedir. Bu nedenle metinden hareket etmekle beraber “dinsel öze” yabancılaşmam mümkün olacaktır. Çünkü her iki halde de dinsel çağrışımların yönü, tarihsel ilişkiler tarafından tayin edilmiş olmaktadır. Kısaca “Tanrı’nın sessizliği”ni, “kutsal metinle” telafi etmek mümkün olmayacaktır.

Bugün bir İslâmî teoloji imkânından bahsedebilmek şu iki hususun dikkate alınmasına bağlıdır:

Birincisi, “insan yalnızdır”. Allah artık onunla konuşmamaktadır. Ne peygamber göndermektedir ne de bir vahiy. Bu takdirde insan burada ve şimdide kalarak, herhangi bir dinsel metne müracaat etmeden bilgi üretme hakkına sahiptir.

İkincisi, Allah inancının yaşadığı bir dünya için “kutsal metnin” önemi iyi belirlenmelidir. Kur’an alelade “kâğıt parça” olarak görülemeyeceği gibi Allah yerine de konulamaz. Kur’an başka Allah başkadır. Allah, sınırlı dinsel ve kültürel yapılar içinde mutlak manada belirmemektedir.

Kaynakça

- Agbibo, Daniel Egiegba, "Boko Haram ve Küresel Cihad: "Cihat Bitti Sanma Daha Yeni Başladı!", çev. Kenan Mermer, *Günümüz Selefiligi, Tasfiyeci, Siyasi ve Cihatçı Eğilimler*, ed. Muammer İskenderoğlu, Otto Yay., Ankara 2017, ss. 37-38.
- Atran, Scott, "L'Etat İslâmique est une révolution", <https://www.nouvelobs.com/monde/20160129.OBS3681/l-etat-islamique-est-une-revolution-par-scott-atran.html> "İŞİD Bir Devrimdir", çev. Haldun Bayrı, 22 Mayıs 2016. <http://medyascope.tv/2016/05/22/scott-atran-isid-bir-devrimdir/>
- Azzam, Abdullah, *İslâm Akidesinin Özellikleri*, çev. Rahmi Egdembilir, İstanbul 1997.
- Bauman, Zygmunt-Obirek, Stanislaw, *Tanrı'ya ve İnsana Dair*, çev. Akin Emre Pilgir, Ayrıntı Yay., İstanbul 2018.
- Benslama, Fethi, *Ölüm Siyaseti Cihatçı Üst-Müslümanlar*, çev. Orçun Türkay, İstanbul 2018.
- Bourdieu, Pierre, *Akademik Aklın Eleştirisi, Pascalca Düşünme Çabaları*, çev. P. Burcu Yalın, İstanbul 2016.
- Burke, Peter, *Bilginin Toplumsal Tarihi*, çev. Mete Tunçay, İstanbul 2004.
- Byung-Chul Han, *Şiddetin Topolojisi*, çev. Dilek Zaptıoğlu, Metis Yay., İstanbul 2017.
- Cura, Ferhat, "Tağutu İnkâr", *Tevhid*, 1/1(Ocak 2012), ss. 20-23.
- , "Darlar, Ülkeler ve Ahkamları, İslâm Alametleri", *Tevhid*, 1/10(Kasım 2012), ss. 34-37.
- Dabıq*, 1 Issue, Ramadan 1435, ss. 30-31.
- d'Iribarne, Philippe, *Demokrasi Karşısında İslâm*, çev. Ahmet Arslan, İstanbul 2017.
- Durugönül, Esmâ, "Reislamizasyon Hareketlerinin Kuramsal Bir Çözümlemesi", *Ankara Üniversitesi DTCF Sosyoloji Dergisi*, 1(1996), ss. 82-84.
- Ebû Hanzala, "Ey İman Edenler Allah'a Ensar Olun", *Tevhid*, sayı 1/1(Ocak 2012), ss. 3-8.
- Ebû Ömer, Ömer Mahmud (Ebû Katâde el-Filistinî), *el-Cihad ve'l-İctihad*, www.davetvecihad.com. Araştırma serisi İkinci Kitap, (Elektronik Basım).
- Ebû Zeyd, Nasr Hâmid, *Kutsal Metin Otorite ve Hakikat*, çev. Muhammed Coşkun, İstanbul 2015.
- Eco, Umberto, *Yorum ve Aşırı Yorum*, çev. Kemal Atakay, İstanbul 2008.
- el-Evraki, Enver, *Kalplerin ve Akılların Savaşı, Allah Bizi Zafer İçin Hazırlıyor*, Ankara 2015.
- İnam, Ahmet, "Türkiye'deki Bir Nietzsche'den Devşirilebilecekler Üstüne." *Ahlakın Soykütüğü Üstüne*, içinde, İstanbul 2008.
- İbn Abdilberr, *Câmi'u Beyâni'l-İlm ve Fazlıhi ve ma Yenbağî fi Rivayetibi ve Hamlihi*, takdim: Abdulkemir el-Hatip, Kahire 1982.
- İşcan, Mehmet Zeki, *İslâmi Düşüncede Yenilik*, İstanbul 2015.
- Kostantiniyye*, sayı: 7, "Harbi Kafirin Tanımı", <https://onedrive.live.com/?authkey=%21AkhKErRXT2r8NI&cid=E2B1C50D713C67BB&cid=E2B1C50D713C67BB%2127947&parlid=E2B1C50D713C67BB%2127113&co=OneUp>.
- Kostantiniyye*, 1(Şaban 1436), ss. 8-10.

- el-Makdisî, Şeyh Ebû Muhammed, *Demokrasi Bir Dindir*, (Elektronik Basım), ss. 22-25.
- https://docviewer.yandex.ru/view/0/?*=NmQPhf5%2Fgq97gqK7LzV2u5B233h7InVybcI6Inl hLWRpc2stcHVibGljOi8vSTVINDNFS1pKdW5KQk5FV3RCMetyWGMzSGVPdVA vQXVLbWRSVy94bUZYYz06L0RFTU9LUkFTxLAgQsSwUiBEeXLBORMSwUiDFnk VZSCBFQIUgTVVIQU1NRUQgTUFLRMSwU8SwLnBkZiIsInRpdGxlIjoiREVNT0t SQVPEsCBCxLBSIETEsE5ExLBSIMWeRVIIIeVCVSBNUhBTU1FRCBNQUtExL BTxLAucGRmIiwidWlkIjoiMCIsInl1IjoiODMwNjgzMDA1MTUyNjk4NTg2MCIIm 5vaWZyYW11IjpmYWxzZSwidHMiOjE1Mjk2Njc0MTc5MTV9
- May, Rollo, *Yaratma Cesareti*, çev. Alper Uysal, İstanbul 2016.
- Meddeb, Abdelwehhab, *İslâm'ın Hastalığı*, çev. Haldun Bayrı, İstanbul 2005.
- Öztürk, Mustafa, "Kur'an'ın Lafızcı (Literal) Yorumu ve Din Referanslı Şiddet Olgusu", *Din ve Şiddet*, ed. Faruk Sancar, Ankara 2016.
- Rosiny, Stephan, "İslam Devleti Halifeliğinin Yükselişi ve Çöküşü", çev. Zeynep Şeker, *Günümüz Selefiligi, Tasfiyeci, Siyasi ve Cihatçı Eğilimler*, ed. Muammer İskenderoğlu, Otto Yay., Ankara 2017, ss. 28-32.
- Roy, Olivier, *Küreselleşen İslâm*, çev. Haldun Bayrı, İstanbul 2003.
- Selefi Kur'an Meâli*, haz. Ebu Umeyr b. Muhammed et-Turki, 1437, www.kitabvesunnet.blogspot.com, (Elektronik Basım), <https://onedrive.live.com/?authkey=%21AkhKERXT2r8NI&cid=E2B1C50D713C67BB&cid=E2B1C50D713C67BB%2126970&parId=E2B1C50D713C67BB%2128535&o=OneUp>
- Tatar, Burhanettin, *Hermenötik*, İstanbul 2004.
- Volkan, Vamık D., *Divandaki Düşmanlar*, çev. Serap Erdoğan Taycan, İstanbul 2013.
- Zizek, Slavoj, *İslâm Arşivleri*, çev. Sabri Gürses, İstanbul 2015.